

VÝCHOVA K OBČANSTVÍ A EVROPANSTVÍ

Gabriela Medved'ová

STANĚK, A. *Výchova k občanství a evropanství*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2007. 168 s. ISBN 80-7182-224-8.

Přes hluboké kořeny, které výchova k občanství v českém školství má i přes místo, které se předmětu dostalo na vysokých školách připravujících budoucí učitele nebyl doposud podán komplexní přehled jejího vývoje. Nejen tuto mezeru úspěšně zaplňuje publikace A. Staňka.

V teoretické části v kapitole *Vznik a vývoj výchovy k občanství* podává autor historickou reflexi fenoménu občanské výchovy a jejím prostřednictvím objasňuje historické a kulturní podmínky výchovy k občanství u nás. Reflexe terminologické nekonzistentnosti ve výchově k občanství v kapitole *Výchova k občanství a její terminologická nekonzistentnost* pomáhá ozřejmit některé fundamentální pojmy a vztahy mezi nimi. Ve třetí kapitole *Současný stav výchovy k občanství ve vybraných státech Evropské unie* A. Staněk popisuje aktuální stav výchovy k občanství ve vybraných státech a na jejich příkladu ukazuje nezbytnost kurikulární reformy v českém školství. Čtvrtá kapitola *Evropská dimenze ve výchově k občanství* obsahuje analýzu koncepce evropské dimenze ve výchově k občanství u nás, její smysl a způsob uplatnění ve vyučovacím předmětu občanská výchova. V páté kapitole nazvané *Výzkum názorové orientace žáků a učitelů Olomouckého kraje na evropské občanství a evropskou identitu – výsledky a interpretace* autor publikuje výsledky svého výzkumu v němž prokazuje, že i děti mají na politično-jasný názor, který dokáží za určitých podmínek formulovat.

A. Staněk prezentuje výchovu k občanství jako kompaktní, konsolidovaný, vyučovací předmět s dlouhou historií a výraznou perspektivou spojenou s nezbytností reflektovat nové problémy vyvolané procesem integrace České republiky do Evropské unie. Za důležitý teoretický výstup považují autorovo vnímání výchovy k občanství, kdy i přes její multioborový charakter lze vymezit integrující cíl – demokratické občanství. Výchova k občanství tak už není jen soubor vyučovacích strategií, kterými naplňujeme specifické vzdělávací cíle, výchova k občanství má svůj jasně formulovaný předmět, jenž může být dále podrobován vědeckému zkoumání.

Pro využití v pedagogické praxi považuji za důležité autorovo tvrzení, že děti, které sedí v lavicích, nejsou ani při složitých problémech „nepopsanými, čistými deskami“, ale že již mají na problém názor, či k němu zauímají postoj. Ignorování této reality může učiteli přinést nejen pedagogický neúspěch. Cenné je také zjištění, že v případech obtížných nebo kontroverzních témat mohou být prostředkem ke zjišťování žákových postojů předem formulované názory, z nichž si žáci vybírají ty, jež jim jsou nejbližší. Zajímavé jsou i jednotlivé názory, které žáci ve výzkumném šetření vyjadřovali a na které mohou učitelé ve svém edukačním působení reagovat. Je důležité vědět, že učitelé i žáci jsou spokojeni s tím, že se Česká republika stala členskou zemí EU. Je to souzvuk, který je dobrým východiskem k prohlubování evropské dimenze a výchovy k evropanství v rámci školního vyučování. Za nejzávažnější považuji autorovo zjištění latentní, drímající xenofobie a rasismus u mladé generace dokončující základní vzdělání a projevující se v názorech na nedostatky, které přineslo naší zemi členství v Unii.

Společně s F. Mezihorákem, který ke knize napsal Úvodní slovo se domnívám, že publikace Antonína Staňka by neměla zůstat bez ohlasu u učitelů (a to nejen na základní škole), ale také u politologů a politiků, mediálních pracovníků a všech dalších, kteří mají nebo by měli mít podíl na výchově k občanství v dimenzi národní i evropské.

Mgr. Gabriela Medveďová
Katedra společenských věd,
PdF UP v Olomouci, Žižkovo nám. 5, 771 40 Olomouc